

Postimees

85. aastakäik

Nr. 48

Neljapäeval, 11. septembril

1941

Uus sisu

Kestvad edusammud rünnakutel

Neil päevil pöörduti eesti meeste ja naiste poole ühe üleskutsesega, mis jääb tähelepanuväärseks dokumendiks eesti rahva pöördkohtade poolest nii rikkas uue- mas ajaloo käigus. Selgelt, otsekoheselt ja läbituntult avaldab rahvas selles dokumendis omavalitsuste juhtide ja teiste kaudu tänu Suur-Saksamaale, ta juhtile ja rahvale päästmise eest hädaohust, mis meid ähvardas. Selle tänuga ühineb mõttes iga eestlane, sest Suur-Saksamaa vägede võidukäik ei ole takistanud üksi eesti rahvuse kui niisuguse mõrva-venene bolshevikkude poolt, vaid on päästnud ka enamiku eestlaste isikliku elu, sest vahest ehk veel mõni kuu ning suur osa meist oleks olnud samuti kõdunemas Sarmaatia turbarabades ja metsakolgakstes, nagu seal ees on kõdunemas juba kümneid tuhandeid seniseid Eestist viidud ohvreid.

Üleskute rõhutab ka meie kohustusi: töötada kaasa uue Euroopa ülesehitamisel, võidelda kommunismi vastu, parandada innu ja armastusega sõjas löödud haavu, jätta poliitikategemine ja omavahelised lahkelid.

Elame praegu kiirelt muutuv ja ümberkujunevas olukorras. Vanad normid hävivad, uus viin vajab uusi astjaid. Ei saa ka meie hetkekski jääda seisatama, ei saa anduda meeleolule, et nüüd oleme hädast pääsenud, nüüd on jalad jälle põhjas, nüüd unustame hädas antud sisemised töötused, nüüd asume jälle pisitasa oma vanu harjumusi har- rastama, haarama vanad kildkondlikud niidiotsad jälle pikku sealt, kus nad katkesid, laseme jälle pisut „poliitikat“ käiku, et „omad mehed“ võiksid ilu- sasti järjele saada, peseme jälle käsi kätt, räägime jälle valjusti üht ja teeme tasa- kesi teist jne.

Ei, neid võimalusi ei tule. Seda ei taha meie rahva rõhuv enamus, seda ei võimalda objektiivsed tingimused. Esit- kes pole võitlus Euroopa saatuse pärast veel lõppenud, kuigi selle võitluse tule- mus on otsustatud. Sellega, et otsene sõjakäik meie maal vaibunud, ei ole me ometi välja lülitunud üldisest võitlus- olukorra tingimustest. Sõda kestab veel edasi ja pealegi meie kõige lähemas naabruses. Teiseks ei järgne ka sõja lõ- pule mingi minnalaskmise ja jalgade seinale sirutamise ajastu, kus iga rahvas jääks omaette nokitsemata, nii nagu süda lustib. Uue Euroopa poliitiline, majan- duslik ja kultuuriline ülesehitamine ning tervendamise nõuab rahvastelt, kes sellistena püüda tahavad, pingast koor- dineeritud ühistööd ja kindlate ülesan- nete täitmist. See kõik eeldab rahvaste juures hoopis teistsuguseid eneseväljen- dusi, hoopis teistsugust jõudude kont- sentsiooni, kui seda võimaldab mingi demagoogiliselt liberaalsete praksis. Rahvas, kes praegusele võitlusajastule järgnevas hoogsas ülesehitustöös tahab teistega võrdne olla, peab suutma oma loomis- ja tootmistempos pidada teistega sammu. Kildkondlikku paigaltammumist ja nägemist lubav rahvas seda aga ei jaks. Seepärast on kõigi kohus vahele astuda, kui tõesti peaks leiduma inimesi, kes oma naiivselt isekas rumal- luses tahaksid kalduda sellistele teotes- misviisidele, mis oleksid hukatuslikud neile endile ja kahjulikud üldsusele.

11. sept. 1941.

A. O.

Punaarmee nurjunud väljapääsukatsed

Berlinist, 8. sept. Pimeduse katte all tegi üks Nõukogude vägrupp, kes idarinde põhjaosas Saksa vägede poolt ümber piiratud oli, katse Saksa raudsest ringist läbi murda. Saksa sõdurite valvuse tõttu märgati aga õigeaegselt bol- shevikkude üritust. Lähimurdmise katse nurjus, kusjuures nõukogulased kand- sid erakordselt veriseid kaotusi. Lahin- gus, mida peeti õisi ja aovalgel, võeti 1100 vang. Neist ühe Saksa diviisi sek- toris üksi 600.

Ühes teises idarinde põhjaosas võit- las Saksa diviisi sektoris tegid bolshevi- kud asjatult katset üht Saksa vägede poolt vallutatud maa-ala taas vallutada. Bolshevikkude korduvad vasturünnakud põhjustasid ägedaid võitlusi, kus nad kandsid raskeid, veriseid kaotusi. Selle diviisi sektoris loendati 400 surma- saanud Nõukogude sõdurit, kuna van- gi võeti vaid 100. Peale selle kaotasi nõukogulased neli soomusmasinat, neist kolm 52-tonnised.

Juhi Peakorterist, 10. septembril.

Sõjajõudude Ülemjuhatus teatab:

Idas kestvad edusammud rünnakutel.

Põhja-Aafrikas ründasid Saksa võitlus- lennukid ööl vastu 9. septembril Abu Süüri lennuvälja Suesi kanal ääres. Angaarides ja kütteenaladudes tekkisid suured tulikah- jud. Suures Mörjärves sai üks prahilaev pommitabamuse. Suesi lahes sai teine kau- balaev raskesti vigastada.

Teisi etukaid õhurünnakuid suunati sada- maseadmete vastu Tobrukis, samuti Briti len- nuväljade ja raudteeadmete vastu Põhja- Egiptuses. Mõeldum õöl ründas üks Saksa võitlusalennukite tugevam üksus Ismailja len- nuvälja.

Vaenlase sõjalisi operatsioone Saksa riigi territooriumi kohal ei olnud ei päeval ega ööl.

Stetige Angriffserfolge

Aus dem Führerhauptquartier, den 10. September.

Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Osten stetige Angriffserfolge.

In Nordafrika griffen deutsche Kampf- flugzeuge in der Nacht zum 9. September den Flugplatz Abu Süir am Suezkanal an. In Hal- len und Betriebstofflagern entstanden heftige Brände. Im grossen Bittersee erhielt ein Frachter einen Bombentreffer. Im Golf von

Suez wurde ein weiteres Handelsschiff schwer beschädigt.

Weitere erfolgreiche Luftangriffe richteten sich gegen Hafenanlagen in Tobruk, sowie gegen britische Flugplätze und Bahn- anlagen in Nord-Egypten. In der vergange- nen Nacht griff ein stärkerer Verband deut- scher Kampfflugzeuge den Flugplatz Is- mailja an.

Kampfhandlungen des Feindes über dem Reichsgebiet fanden weder bei Tage noch bei Nacht statt.

„Maha lasta“

Stalini uus mõrvakäsk

Helsingist, 8. sept. Soome vägede kätte on langenud Nõukogude Kõrge- ma Sõjanõukogu päevakäsk, mis kan- nab Stalini, Molotovi, Voroshilovi, Budjonno ja Timoshenko allkirju ja numbrit 270 16. augustist 1941. Päeva- käsus mõistetakse teravaimalt hukka Nõukogude kolme kõrge kindrali „põ- genemist“, nimelt XXVIII armeekorpus komissari kindralleitnant Katshalovi, XII armeekorpus komandöri kindral- leitnant Pondeli ja VIII armeekorpus juhi kindralmajor Kirillovi, kes on and- nud end vang. Neid kindralid nimet- atakse arpküpsusteks ja „kuritahtlikeks“ väejooksikuid.

Seoses sellega tehakse päevakäsu- korraldus, et kõik poliitilised funktsio- närid ja igasugused kõrgemad ülemu- sed peavad äraandjama kohtlema, va- histama või kohe maha laskma „väe- jooksikuid ja arpküpsu“, kes lahingust kõrvale hoiduvad, raskustest kõrv- ale pörgata püüavad ja lahinguväl- jalt lahkuvad. Nende perekonnanäidkeid tuleb kohelda riigi äraandjaina, see tähendab — viivitamata vahistada.

Päevakäsus öeldakse edasi, bolshe-

vistlikel funktsionäridel ja komandöri- del tuleb väeüksustes valvel olla, et keegi ülemustest oma eraldusmärke ei kõrvaldaks, rinde taha ei põgeneks, vaenlasele ei alistuks või end, nagu päev- käsus öeldakse, aukudesse ei peidaks.

Iga sõjaväelane on kohustatud, kui väeüksus on ümber piiratud, vaatamata teenistusastele, oma ülemuselt nõud- ma, et suurima pingutusega võideldes saavutatakse läbipääs oma sõjavägede- ni. Kui ülemus või mõned Nõukogude armeesõdurid esinevad ettepanekuga vaenlasele alistuda, siis tuleb nad kõigi kättesaadavate abinõudega „hävitada“.

Diviisikomandörid ja komissarid, öeldakse edasi, on kohustatud „neile alluvaid pataljonide, rügementide ja teiste üksuste ülemusi viivitamata kõr- valdama, alamväelaseks degradeerima või vajaduse korral koha peal maha laskma ja neid asendama vaprate mees- tega allohvitserkonnast või sõdurite hulgast. Päevakäsk ette lugeda väesaa- dele, nagu kompaniidele, eskadronidele, pataridele ja väeüksuste juhtkonnale ning staapidele.“

Kaks aastat majandussõda

3. septembril moodus teistkordselt aasta sellest peavast, mil Inglismaa kuul- utas sõja Saksamaale. Esimesi vaen- likkusi kujundasid sammu majandus-liku blokaadi alal. Inglise blokaadi 2 aasta tulemusi vaatleb Saksa välisminis- teeriumi majanduspoliitilise osakonna juhataja järgnevas:

Kohe kui Inglismaa oli 3. sept. 1939. aastal kuulutanud sõja Saksamaale, asu- tati Londonis uus ministrium, mida juba 2 aastat oli ette valmistatud ja ik- sikasjuni viimistletud. Selle majandus- sõja-ministrium ülesandeks oli, nagu sellest vahepeal sageli räägitud, etendada peamist osa võitluses Saksamaa vastu, kes püüdis oma eluõiguste teostamiseks. Koos liitlase Prantsusmaaga tundis Ing- lismaa end Maginot-liini taga sõjaliselt täiesti kindlana ja uskus rahus, et tal, nagu Maailmasõja päevil, õnnestub Saksa rahvast halastamatu majandusli- ku surrukspigistamisega ka sõjalisele kokkuvarisemisele viia. Ilma end kui- dagiviisi häirida laskmata rahvusvahe- lise õiguse normide vastu talitamisest või erapooletute maadega arvestamatuse- st asus Briti majandussõjaministree- rium kohe sõja alguse järel kiirelt tar- vitusele võtma kõiki neid vahendeid, mis kujundasid tema blokaadi süsteemi Maailmasõja lõpul. Rahvusvahelise õi- guse vastaselt ka tsiviilelanikkonna tar- vetele laiendatud keelulimistikule järg- nes musta nimestiku taastamine, blo- kaadi laiendamise Saksa väljaveole, ulatusliku kaubandusspionaazhiga seotud konvoisüsteem erapooletule kau- bitsejale, erapooletule riigile diplo- maatlikul teel esitatud nõuded kauba- vahetuse lõpetamiseks Saksamaaga, ja lõpetes, takistusostudele asumine neil turgudel, mis veel olid jäänud Saksa- maale ligipääsetavaks.

Erapooletute osa

Algusest peale oli Inglismaa mõel- nud majandussõja pidamise huvides ülesandeid ka erapooletule. Kõigi mõel-

davate brutalseimate survemanöövriega püüdis ta neid rakendada, hoolimata nende protestidest, Inglise sõjasihtide teenistuses. Võeti kinni nende laevu, lasti nõaladale seista Inglise kontrollsada- mais, laadungeid arestiti või rööviti ter- velt või osalt, kuigi soovitud nõustumis- ed saavutati, rikkudes seega nende maade erapooletust nagu ka iseolemist. Merejõududele anti instruksioon kogu- ni erapooletute maade äriarvamatute kontrollimiseks ja omavoliliselt kaugele ulatuvate nõudluste läbisurumiseks, mil- lele vastuseisemisele järgnes lihtsalt ela- miseks hädavajaliste tarbeainete ja toor- materjalide juurdeveo tõkestamine.

Kahjatsitava viisil piirdus puudu- tatud riigid inglaste kõiki rahvusvahe- lise õiguse norme pilkava käitu- mise vastu enamasti vaid nõrkade, jõuetute protestidega. Juba esimesil sõjakuil oli seega selge, et Inglismaa taotles tahtsata ja tema arvates otsustava relvana sõjas Saksamaa vastu valitsust merede üle ja koos P.-Am. Ühendriiki- dega ühist monopolit reaale tähtsatele toor- aineile, tarbe- ja maitseaineile, mis, täp- suse kohaldatud ka võitluses eemal- seisjate vastu, oodatavat Saksamaa kok- kuvarisemist aina veel kiirendama pidi.

Inglismaa Euroopa vastu

Sõjaliste sündmuste areng 1940. a. kestes ühenduses veel sellega, et Saksa- maad oli nelja aasta plaani ulatuses suut- nud muretseda tagavarasid, hävitas Ing- lismaa lootuse saavutada majandus- sõjaga kiireid tulemusi. Saksa majandus- näitas, et ta suudab vastu panna kõigile Inglise blokaadi vahendele ning suured sõjalised saavutused 1941. a. Kagu- Euroopa ofensiivi lõppemisega andsid lõpptulemuseks Inglismaa täielise eema- letõrjumise ja väljalülitamise Euroopa mandrilt.

Elkõige on ka juba tagajärjetult lõppenud inglaste lootused avaldada majanduslikku survet Itaaliale. Selle jä- rele, kui Prantsusmaa oli varisenud kok-

Teadaanne

Et saada ülevaadet sõjategevuse läbi hävinenud loomade arvu kohta ja et paremini läbi viia abinõusid taudide vastu võitlemiseks, määratakse, et kõik Tartu linnas asuvad loomade omanikud oma loomad linna loomaarsti dr. Lindi juures Rüütli tn. 16 registreeriks. Registreerimine on tasuta ja teostatakse järgmistel päevadel kella 9—13.

Loomaomaniku nime algustäh:

A—F	15. septembril,
G—J	16. „
K	17. „
L	18. „
M	19. „
N	20. „
O—P	22. „
Q—R	23. „
S	24. „
T—U	25. „
V—Z	26. „

Registreerida tuleb hobuseid, vei- seid, sigu, kitsesid, lambaid, kodulinde (juurde arvatud ka vesilinnud), koeri ja kasse ei ole tarvis registreerida.

Tulevikus on iga loomaomanik ko- husatud igakordsest muudatusest loo- made arvust tapse, looma lõpmise, müügi või ostu, signemise jne. korral teatama linna loomaarstile ühe nädala jooksul pärast järgnenud muudatust.

Tartus, 9. sept. 1941. a.

Väljakomandant.

Läänemeri — Must meri

Tähtis samm Elbe-Doonau ühendamise suunas

Saksa teedeminister teatas hiljuti Saksa majanduskoljale, et ta vastavalt Elbe piirkonna juhtivate majandusorganisatsioonide ja lae- vanduse eluliste soovidele peatse kanali- ühenduse saamiseks Pardubitzist Prerause on otsustanud alata eel- ja projektitöödega selle kanaliühenduse loomise. Projekt tuleb koos- tada 1000-tonniste laevade jaoks. Eel- ja pro- jektitööde teostamiseks on Saksa teedemi- nister määranud 50.000 marka.

Nende eeltööde algamisega Pardubitz—Pre- rau kanalil astub Elbe ühendamise küsimus Oder-Doonau kanaliga, mis on kavandatud juba aastakümneid tagasi, uude otsustavasse järku. Eesialgselt oli see Elbe ja Oderi piir- konna kindel seisukoht, et nii Oder-Doonau ka- nali kui ka selle ühendamis-Elbe kanaliteks vaadeldu kui tervikut. Tõik, et juba sõja ajal välja töötatakse Prerau-Pardubitzit ühendamise projekt, õigustab lootuse, et kohe pärast sõda koos veeteede ehitamise täielusliku taas- algamisega kohe alatakse ka Elbe ühendami- sega Oder-Doonau kanaliga ja et Doonau see- ga on ühendatud umbes samaks tähtsaks nii Oderiga kui ka Elbeaga. See on kahtlemata Elbe ja Doonau piirkonna eesmärk, kelle tun-

Bekanntmachung

Um eine Übersicht über die Zahl des durch die Kampfhandlungen vernichteten Tierbestandes zu erhalten, und um die Massnahmen zur Bekämpfung der Seuchen besser durchzuführen zu können, wird angeordnet, dass alle in der Stadt Dorpat ansässigen Tierbesitzer ihre Tiere beim Stadttierarzt Dr. Lind, Rütli 16, zu registrieren haben. Die Registrierung erfolgt kostenlos und wird an folgenden Tagen in der Zeit von 9—13 Uhr durchgeführt: Tierbesitzer der Buchstaben:

A—F	am 15. September,
G—J	„ 16. „
K	„ 17. „
L	„ 18. „
M	„ 19. „
N	„ 20. „
O—P	„ 22. „
Q—R	„ 23. „
S	„ 24. „
T—U	„ 25. „
V—Z	„ 26. „

Meldepflicht besteht für Pferde, Rinder, Schweine, Ziegen, Schafe, Geflügel (einschliesslich Wassergeflügel). Hunde und Katzen brauchen nicht gemeldet zu werden.

In Zukunft ist jeder Tierbesitzer verpflichtet, jegliche Änderung des Tierbestandes, entstanden durch Schlachten, Tod des Tieres, Kauf oder Verkauf, Vermehrung usw. im Verlaufe einer Woche nach erfolgter Änderung dem Stadttierarzt zu melden.

Dorpat, den 9. September 1941.

Der Feldkommandant.

Pisarad Peterburi pärast

DNB teatab: Inglise ajakirjandus hindab olukorda Peterburi ruumis Nõukogude Liidu seisukohalt väga pessimistlikult. 230 moodsat relvastuskäsit mõnede linn loovutamise tä- hendab rasket kaotust.

Volgasakslased küüdi- tatakse ära

DNB teatab: Nõukogude Liidu ülemnõuko- gu on otsustanud Siberisse ümber asutada kõik volgasakslased, arvult ligikaudu 400.000. New Yorgi ajalehed teatavad Moskva kau- du saadud andmete põhjal, et volgasakslaste küüditamine on juba käimas.

Vaenlane Teravamägedel

DNB teatab: Teravamägedel maandus Ka- nada ja Briti sõjavägi. Seal elunevad norralla- sed küüditati Inglismaale.

gid panevad kehtima terve rea shikanee- rivaid, tavaliselt vaid Jaapani vastu suu- natud väljaveokeelde paljudele Jaapani- le vajalike sisseveokaupadele.

Nii otsejooneliselt ilmnev mõlema suurte tootainete maade maailmajan- duse diktatuur on omakorda Euroopa ja Jaapani rahvaste kahtlusetu selgitan- tud, mille ümber käib tänapäeva otsus- tuslahing ja ühendab neid rahvaid aina veel kindlamini.

Kui Jaapan täiesti õigustatult oman- das Prantsuse valitsusega sõlmitud kaitse- lepingu alusel teatavaid baase Indo- Hiinas, juhitud ainult tahtest rahu ja korda oma eluruumis ülal hoida, ei vii- vitanud kumbki liidusesevast anglo- saksi valitsusest suure kömina saatel uuesti järele teravamast majandussõja survevahendite. Inglismaa ja Briti im- peerium ütlesid Jaapanile üles kõik sõl- mitud kaubalepingud ja pidasid kinni Jaapanil saadaolevad summad. Samm, millele Ühendriigid kohe samataoliselt järgnesid, kuid veelgi teravamalt: sulge- des Jaapani laevadele Panama kanali ja sundides mõningaid Lõuna-Ameerika riike Jaapani vastu tarvitusele võtma teatavaid majanduslikke vahendeid, eel- kõige kehtestades väljaveo-keelude.

Hoiatus väärseisukoha eest

Churchill-Roosevelti majandussõja seniseks tulemuseks kolme-riigi-pakti vastu, uue, õiglasema maailma korras- tuse poole püüdvate noorte „totaalsete“ rahvaste vastu, on osutunud maailma terav rebenemine kaheks laagriks. Keh- vad riigid on teadlikumad omast olukor- rast kui kunagi varem, ja on otsustanud lõplikult vabastada mered omavolilisest ja egoistlikult laiuvast inglaste üle- valitsusest ning murda mõlema anglo- saksi maa käes oleva teatud majandus- like monopolide ühekülgseid eesmärke teenivad tulud. Inglismaal teatakse juba, et majanduslikud relvad selles sõjas jää- vad niiradaks, kuna eeldused, vastupidi- selt Maailmasõja omlend, on tunduvalt muutunud ja kolme-pakti kuuluvad riigid on majanduslikult relvastatud. Ka Ühendriige abi jääb tagajärjetuks ja võib lõpuks pöörduda hävitavalt oma auto- rite vastu. Seda olukorda peaksid eel- kõige arvestama Lõuna-Ameerika riigid, kes praegu osati nii tahtlikult paindu- vad Roosevelti käskudele ja lasuvad end seada rindesse kolme-pakti-riikide vastu, mille tagajärjed ei jää tulemata, kuna oma eluõiguste eest võitlevad rahvad ei saa oma tuleviku kuiundamises arves- tamata jätta neile nüüd osaks saavat käi- tumist. Anglosaksi majandussõda ei saa ega või takistada noorte Euroopa ja Ida- Aasia rahvaste suurte uute elu- ja majan- dusruumide tekkimist, küll aga mõjuda stiitudlaste ja kaasajooksikute kahiüks maailmajanduslike suhete edaspidises kujunemises.

(„D. Z. im Ostland“)

